

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven aan de Hobbemasingel te Dronrijp, gemeente Menaldumadeel(Fr.)

S.J. Tuinstra

ARC-Rapporten 2008-14

Groningen
29 september 2008
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven aan de Hobbemasingel te Dronrijp, gemeente Menaldumadeel (Fr.)

ARC-Rapporten 2008-14
ARC-Projectcode 2006/139

Opdrachtgever
BügelHajema
Bevoegd gezag
Provincie Friesland
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer booronderzoek
12063
ARCHIS nummer proefsleuvenonderzoek
25549

Tekst
S.J. Tuinstra
Afbeeldingen
B. Schomaker
Redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 29 september 2008

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In opdracht van BügelHajema Adviseurs uit Leeuwarden heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op een bestemmingsterrein op de Hobbemasingel te Dronrijp. Hier worden in de toekomst winkels en appartementen gebouwd. De huidige bebouwing van het terrein, bestaande uit een fabriekspand en seniorenwoningen, zal worden gesloopt. De aan de westkant van het onderzoeksterrein gelegen waterloop wordt naar het oosten verlegd. Volgens de Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra (FAMKE) geldt voor het onderzoeksterrein dat er archeologisch waarderend onderzoek moet plaatsvinden in verband met de aanwezigheid van een terprestant.¹ Het onderzoek heeft plaatsgevonden van 26 t/m 30 november en van 3 t/m 7 december 2007 en is uitgevoerd door drs. S.J. Tuinstra (projectleider), mw. drs. G.M.A. Bergsma, J.R. Hoekstra MA (veldtechniek) en J. Schokker (veldmedewerker). Op 12 en 13 juni 2008 heeft een aanvullend onderzoek plaatsgevonden, dat is uitgevoerd door mw. drs. G.M.A. Bergsma, mw. drs. M.J.M. de Wit en B. Huizenga. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1).

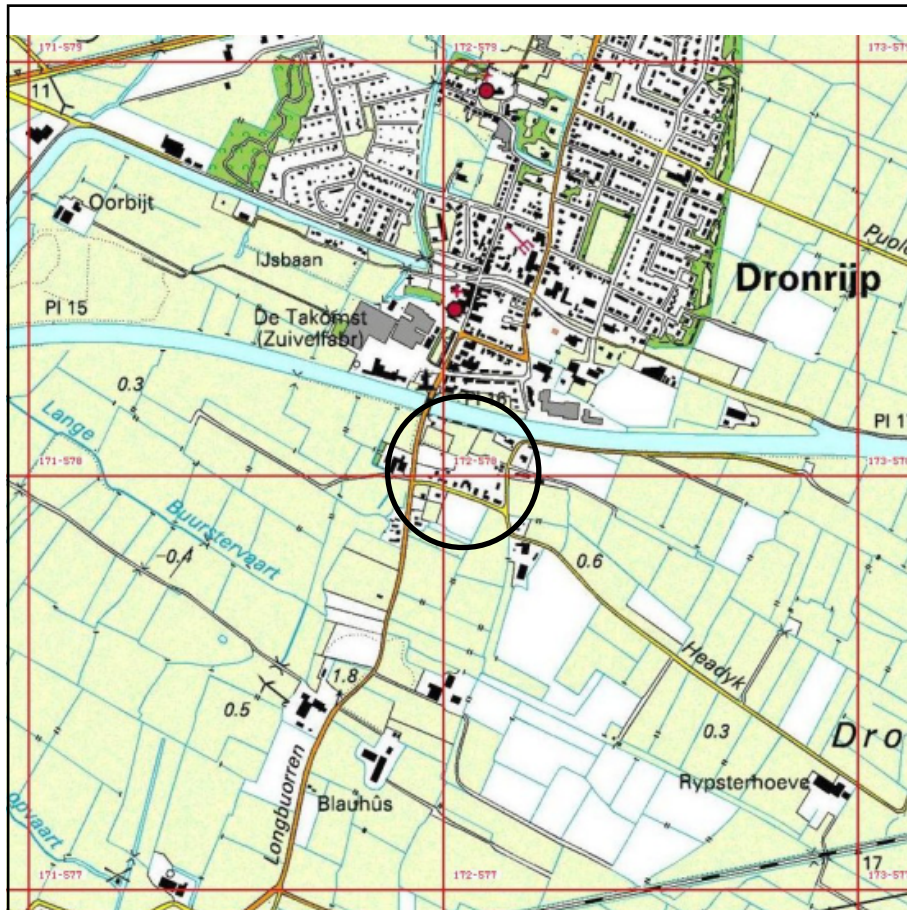
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksterrein ligt aan de westkant van Dronrijp, tussen de Hobbemasingel, de Alddyk en de Skilpaed (afb. 1). Op het westelijke deel van het terrein stond tot voor kort een fabriekspand, dat recentelijk is gesloopt. Op de oostelijke helft staan seniorenwoningen. Aan de westkant ligt een waterloop. Het overige deel van het terrein bestaat uit grasland.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Fryslan
Gemeente	Menaldumadeel
Plaats	Dronrijp
Toponiem	Hobbemasingel
Kaartblad	5H
Coördinaten	NW: 171.954/578.656 NO: 172.029/578.634 ZO: 172.010/578.541 ZW: 171.970/578.551
Periode	Romeinse Tijd – Middeleeuwen
Type object	Terp
Type bodem	Knippige poldervaaggrond.
Geomorfologie	Kwelderwal

¹Bron: <http://www.fryslan.nl/binfo/chk>.

Legenda

— Onderzoekslocatie

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving (omcirkeld), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek moet allereerst antwoord geven op de vraag of dit terrein behoudenswaardig is in de zin van het selectiebeleid van het Ministerie van OC&W. In de tweede plaats moeten de resultaten gebruikt kunnen worden voor een goede planning van een eventuele planinpassing dan wel een vervolgonderzoek als de locaties als behoudenswaardig wordt aangemerkt. Hieruit voortvloeiend is een PvE opgesteld,² met daarin de volgende vraagstelling:

- 1 *Hoe is het gesteld met de gaafheid van het bodemarchief ter plaatse, zowel in de horizontale als in de verticale zin?*
- 2 *Wat is de datering van de afzonderlijk aangetroffen terplagen?*
- 3 *Wat is de aard van de sporen; zijn deze te associëren met directe bewoning of zijn ze enkel in verband te brengen met erven, ambachtelijke activiteiten en/of agrarische activiteiten?*
- 4 *Hoe is het gesteld met de conservering van het vondstmateriaal?*
- 5 *Is er een relatie te leggen tussen eventueel aanwezige mobilia en grondsporen?*
- 6 *Bevat het terrein ten westen van de terprand ook off-sitestructuren?*
- 7 *Hoe zeldzaam zijn eventueel aan te treffen sporen binnen de archeoregio en hoe groot is de informatiewaarde?*
- 8 *Biedt de locatie mogelijkheden om het toenmalige landschap en de exploitatie daarvan te reconstrueren?*
- 9 *Welke graad van waardering dient aan het onderzoeksgebied gegeven te worden?*

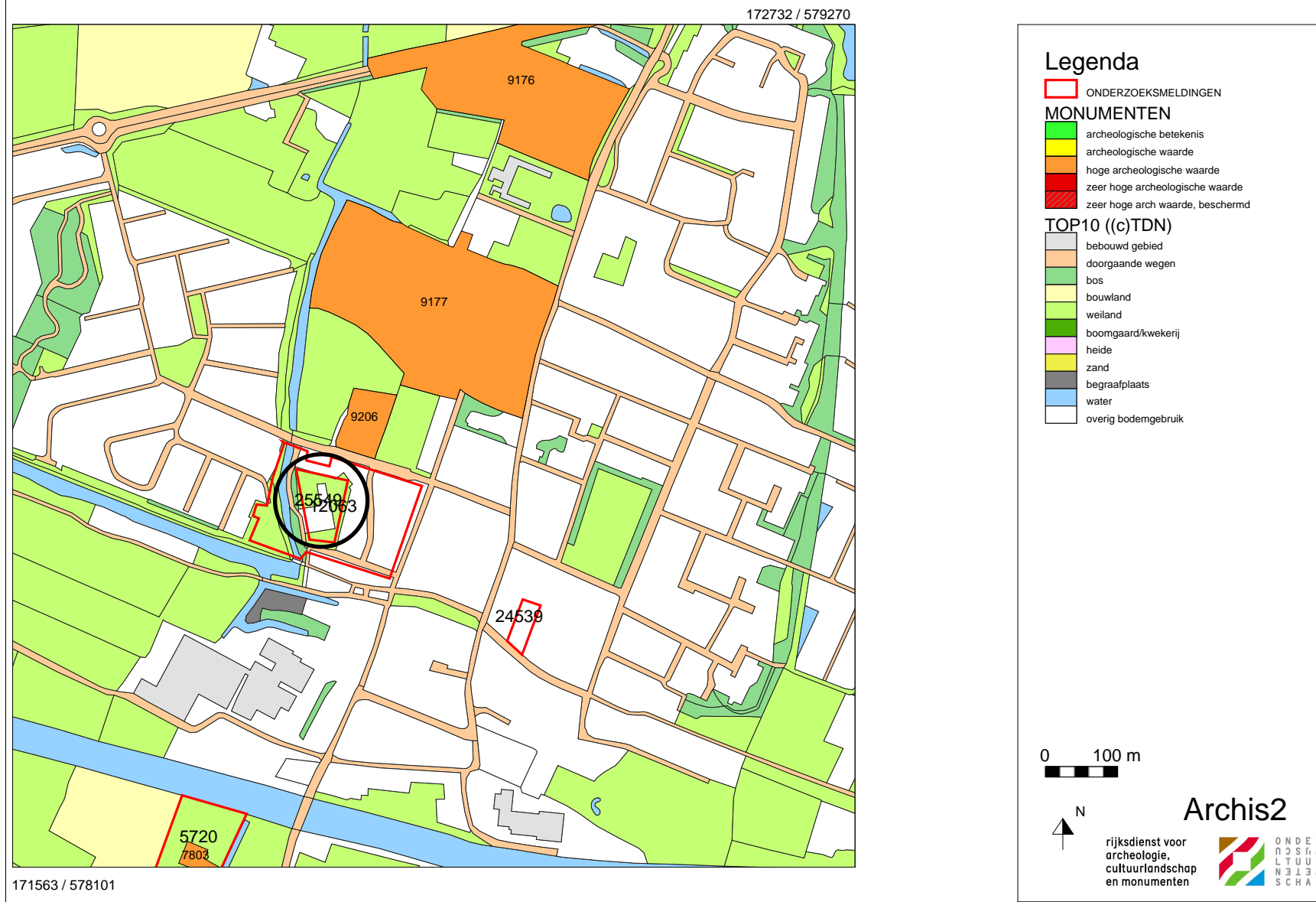
1.5 Bekende archeologische waarden

In de buurt van het onderzoeksterrein liggen vier terreinen die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) staan aangegeven, alsmede een aantal archeologische waarnemingen (afb. 2). Alle AMK-terreinen betreffen terreinen van hoge archeologische waarde. Het gaat in drie gevallen om restanten van de dorpsterp van Dronrijp (monumentnrs. 9176, 9177 en 9206; afb. 3). Bij afgravingen van de terp zijn op de betreffende terreinen vondsten aangetroffen die dateren uit de IJzertijd, Romeinse Tijd en de Late Middeleeuwen. Op het terrein met monumentnr. 9206 heeft bovendien de Hobbemastate gestaan, die uit de Late Middeleeuwen dateert. Het terrein met monumentnr. 7803 betreft eveneens een grotendeels afgegraven terp, de Foppingaterp (zie afb. 3). Bij de afgraving van de terp zijn op dit terrein vondsten aangetroffen uit de Midden-IJzertijd en de Romeinse Tijd. Ook heeft op het terrein de voorhof gelegen van de Foppingastate, daterend uit de Late Middeleeuwen. De eigenlijke state ligt aan de overkant van het Van Harinxmakanaal; bij de aanleg van het kanaal is het stateterrein in tweeën gesneden.

De archeologische waarnemingen bestaan onder andere uit vondsten uit de Romeinse en Vroege Middeleeuwen afkomstig uit de dorpsterp van Dronrijp (waarnemingsnrs. 33397 en 33398). Onder deze vondsten bevinden zich Merovingische munten (waarnemingsnr. 33397). Uit de terp zijn tevens een stenen bijl van

²PvE Dronrijp, Hobbemasingel, 20-11-2006, opsteller C.G.Koopstra.

22-01-2008

Afbeelding 2 AMK-monumenten en onderzoeksmeldingen in de nabije omgeving van het onderzoekgebied (omcirkeld). Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ Archis II, 25 april 2005.

Afbeelding 3 Bodemkaart van Dronrijp met daarop aangegeven een deel van de terpenrij op de kwelderwal Winsum - Dronrijp - Menaldum. De ligging van het onderzoeksgebied is binnen de zwarte lijnen aangegeven. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Archis II, 25 april 2005.

blauw graniet afkomstig, die niet is te dateren (waarnemingsnr. 33402), een kruik van steengoed en zeventien stuks glaswerk uit de Nieuwe Tijd A – Nieuwe Tijd C (waarnemingsnr. 238519). Bij de aanleg van het Van Harinxmakanaal in 1937 zijn tijdens een kleine opgraving door het toenmalige Biologisch-Archaeologisch Instituut, scherven en sporen aangetroffen die dateren uit de Midden-IJzertijd en de Romeinse Tijd.³ Onder de scherven bevindt zich Streepband-/Ruinen-Wommels IV aardewerk.

1.6 Werkwijze

Er waren in totaal drie sleufen gepland, waarvan van de meest noordelijke sleuf het oostelijke gedeelte niet kon worden opgegraven vanwege de aanwezige bebouwing. De zuidelijke sleuf mist een gedeelte vanwege sanering ter plaatse. De noordelijke en zuidelijke sleuven zijn elk verdeeld in twee putten, die vervolgens in twee vlakken zijn opgegraven. De werkwijze bij de aanleg van de oostelijke sleuf, ten oosten van de woningen van 'De Terp', is enigszins aangepast ten opzichte van de eerder genoemde sleuven. De oorspronkelijk ontworpen aaneengesloten sleuf is uiteengevallen in twee werkputten (werkput 5 en 6). Dit als gevolg van de aanwezigheid van bomen en bestaande bebouwing waarvan de toegankelijkheid niet verstoord kon worden. In het noordelijke deel (werkput 5) is een eerste en een tweede vlak aangelegd. Het eerste vlak is gedocumenteerd, het tweede vlak was

³BAI, tegenwoordig Groninger Instituut voor Archeologie (GIA) geheten.

reeds in de natuurlijke ondergrond gesitueerd en is derhalve niet gedocumenteerd. In het zuidelijke deel van de sleuf (werkput 6) is een eerste vlak aangelegd en een gedeelte van een tweede vlak. Ook zijn er van drie profielen opnames gemaakt door middel van tekening en fotografie. In beide werkputten werden de graafwerkzaamheden bemoeilijkt door de aanwezigheid van recente ingravingen en kabels en leidingen die in de gehele sleuf aanwezig waren. Om die reden is in werkput 6 geen mogelijkheid geweest om een leesbaar tweede vlak aan te leggen. De relevante profielsecties zijn gedocumenteerd. Er is op schaal 1:50 getekend. De gedocumenteerde profielen en profielsecties zijn gefotografeerd en deels op schaal 1:20 getekend. Daar waar mogelijk zijn vondsten per spoor of per laag verzameld. Relevante sporen en sedimentlagen zijn bemonsterd ten behoeve van paleobotanisch onderzoek. In het veld zijn de hoogtes van sporen en lagen bepaald ten opzichte van het NAP. Voor de digitale gegevensverwerking is gebruik gemaakt van een archeologisch databaseprogramma.

2 Resultaten

2.1 Sporen

2.1.1 Noordelijke proefsleuf

De noordelijke proefsleuf (werkputten 1 en 2) is in de randzone van de terp gegraven. De beide vlakken hebben relatief weinig archeologische sporen opgeleverd. Alleen in het oosten, waar de sleuf de rand van de terp raakte, zijn in het profiel en vlak 2 enkele archeologische sporen gevonden. In vlak 2 is het spoor van een sloot aangesneden. Hierin werd middeleeuws aardewerk aangetroffen. Oostelijk van deze sloot was in het profiel de eerste aanzet van de terp zichtbaar in de vorm van een ophogingslaag (afb. 6). Waarschijnlijk is de sloot te interpreteren als de voormalige ringsloot van de terp. Eveneens ten oosten van de sloot werd in vlak 2 een mestkuil aangetroffen die was ingegraven in de natuurlijke ondergrond en een greppel die uitmondde in de aangetroffen sloot. In de mestkuil zaten enkele stukjes terpaardewerk.

Ten westen van de gevonden ringsloot was de sporendichtheid gering. In vlak 1 werd een greppel aangetroffen die over de gehele put te volgen was en uitmondde in de zeer recent gevulde sloot in de oostrand van de put. Deze greppel liep onder de sporen van de gesloopte fabriek door en behoorde waarschijnlijk tot de landinrichting van voor 1900. De plaats van de fabriek was in vlak 1 te herkennen door een verkleuring in de kleiondergrond. In vlak 2 werd eveneens een greppel aangetroffen in het westelijke deel van de put. Aangezien dit spoor onder de laag met 19e eeuwse sporen lag en was ingegraven in de natuurlijke ondergrond, zal deze greppel ouder zijn en mogelijk tot de oudste landinrichting behoren. Vondsten werden echter niet gedaan in deze greppels.

2.1.2 Zuidelijke proefsleuf

De zuidelijke proefsleuf (werkputten 3 en 4) leverde meer archeologische resten op, maar dit was grotendeels het gevolg van het feit dat een deel van deze proef-

sleuf wel in de terp kon worden aangelegd. Door de aanwezigheid van een grote saneringsverstoring is de zuidelijke proefsleuf in twee delen uiteen gevallen. Put 3 ligt in het gebied ten westen van de terp, terwijl put 4 volledig in de terp is aangelegd. De sporen in vlak 1 in put 3 bestonden voornamelijk uit dagzomende kleilagen, een verstoring ten gevolge van de sloop van de fabriek en enkele recente kuilen (afb. 6). De lagen leverden een enkel stukje terpaardewerk op.

In het oosten van werkput 3 werd een grote sloot aangetroffen waarin zich veel modern vondstmateriaal bevond. Ondermeer werden hierin een aantal munten van Willem III gevonden, evenals een menselijke schedel. Gezien zijn positie aan de rand van de terp en de afgraving van de terp rond 1900 ten behoeve van de vruchtbare terpaarde gaat het hier om een opvaart, speciaal aangelegd ten behoeve van de afgraving. De terpaarde kon zo direct in de schuit geladen en afgevoerd worden via de opvaart naar het vlakbij lopende kanaal. De menselijke schedel zal tijdens de terpafgraving gevonden zijn en weer overboord gezet zijn.

Vlak 2 van werkput 3 bevatte weinig nieuwe sporen. Naast en doorsneden door de al gevonden opvaart werd een mestkuil aangetroffen. In het midden van de put werd het spoor van een sloot gevonden. Deze sloot zal gezien het feit dat deze in het profiel tot direct onder de fabrieksverstoringen te volgen was, onderdeel zijn van de landinrichting van voor 1900. In het profiel was nog een tweede sloot zichtbaar, die direct naast de opvaart lag en hierdoor werd doorsneden (afb. 6). De sloot werd nog deels afgedekt door een kleilaag. Mogelijk hebben we hier te maken met nog een restant van de voormalige ringsloot. Dateerbaar materiaal werd echter in beide sloten niet aangetroffen. In het profiel waren geen terplagen zichtbaar.

In werkput 4 werden twee duidelijke terplagen aangetroffen, met daarin terpaardewerk, afvalkuilen en drie waterputten (afb. 6). Eén waterput is waarschijnlijk in de 14e - 15e eeuw opgebouwd uit plaggen. Een tweede waterput, met houten ton, dateert uit de 16e eeuw. De derde waterput dateert vermoedelijk uit de Romeinse Tijd, omdat er Romeins importaadewerk is aangetroffen. Deze waterput is gedeeltelijk verstoord. Verder zijn een aantal paalgaten gevonden, die wellicht onderdeel zijn van een middeleeuwse structuur. De middeleeuwse lagen zelf zijn tijdens terpafgraving verdwenen.

2.1.3 Oostelijke proefsleuf

In werkput 5 is er een eerste vlak aangelegd in een terplaag. Bestudering van het profiel wees uit dat dit een afgetopte terplaag betreft die zich als een enkele laag op het natuurlijke kwelderzand bevindt. Deze laag kan derhalve als één van de oudste terplagen beschouwd worden. In werkput 6 zijn terplagen waargenomen, waarvan er één is doorgraven. In de bovenste waargenomen (afgetopte) terplaag is ook een kuil aangetroffen die voornamelijk streepbandaadewerk bevatte. De terplagen kunnen als de oudste terplagen worden beschouwd, aangezien deze op de natuurlijke kwelder zijn gesitueerd. De profielen van werkput 6 toonden een fenomeen dat als een mogelijke (ring)sloot geïnterpreteerd kan worden (afb. 7). Een nader onderzoek hiernaar was vanwege de aanwezigheid van kabels en leidingen niet mogelijk.

2.2 Vondsten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een aantal archeologische vondsten gedaan. In de noordelijke sleuf (werkputten 1 en 2) zijn in vlak 2 scherven middeleeuws aardewerk aangetroffen. In de zuidelijk sleuf (werkputten 3 en 4) is aanzienlijk meer vondstmateriaal gevonden. In vlak 1 van put 3 zijn 19e eeuwse munten (Willem III) en een menselijke schedel aangetroffen. In werkput 4 zijn terpaardewerk, Romeins aardewerk, scherven kogelpot en steengoed en de resten van een houten ton gevonden. Van deze ton zijn twee duigen geborgen voor eventueel botanisch en/of dateringsonderzoek. De oostelijke sleuf (werkputten 5 en 6) hebben voornamelijk terpaardewerk opgeleverd tijdens de aanleg van de vlakken en in de terplagen. In werkput 6 is een kuil met streepbandaardewerk aangetroffen.

3 Conclusies

- 1 *Hoe is het gesteld met de gaafheid van het bodemarchief ter plaatse, zowel in de horizontale als in de verticale zin?*
Het oostelijke deel van het terrein is, voor zover nu te bezien valt, redelijk intact. Onder de bovenste verstoorde laag is zeker nog de terpzool aanwezig. In het westelijke gedeelte is het terrein enigzins verstoord door de bouw en sloop van het fabriekscomplex. De gaafheid van de bodem is hier redelijk, maar archeologisch gezien is dit gebied vrijwel leeg.
- 2 *Wat is de datering van de afzonderlijk aangetroffen terplagen?*
De gevonden nog intacte terplagen zijn in de Romeinse Tijd te plaatsen.
- 3 *Wat is de aard van de sporen; zijn deze te associëren met directe bewoning of zijn ze enkel in verband te brengen met erven, ambachtelijke activiteiten en/of agrarische activiteiten?*
Er zijn aanwijzingen voor directe bewoning en erven, alsmede sporen van agrarische activiteiten in het westelijke deel.
- 4 *Hoe is het gesteld met de conservering van het vondstmateriaal?*
De conservering van het materiaal is redelijk tot goed, ook is de kans op goed bewaard organisch materiaal in de onderste lagen groot.
- 5 *Is er een relatie te leggen tussen eventueel aanwezige mobilia en grondsporen?*
De vondsten werden aangetroffen in sporen.
- 6 *Bevat het terrein ten westen van de terprand ook off-sitestructuren?*
Er zijn geen sporen van off site structuren aangetroffen.
- 7 *Hoe zeldzaam zijn eventueel aan te treffen sporen binnen de archeoregio en hoe groot is de informatiewaarde?*
Terpen worden overal in het gebied aangetroffen, maar het feit dat deze terp onderdeel is van een rij van drie terpen en hier nog nooit een volledig archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden, maakt de informatiewaarde van voornamelijk het oostelijke gedeelte van het terrein hoog.
- 8 *Biedt de locatie mogelijkheden om het toenmalige landschap en de exploitatie daarvan te reconstrueren?*
De locatie biedt goede mogelijkheden doordat sporen in de terp (waterputten, ophogingslagen met organisch materiaal en afvalkuilen) goede mogelijkheid

tot botanische monsters bieden. Ook een fysisch-geografische profielopname in de terp tot in de natuurlijke ondergrond zo hiertoe een bijdrage kunnen leveren.

9 *Welke graad van waardering dient aan het onderzoeksgebied gegeven te worden?*

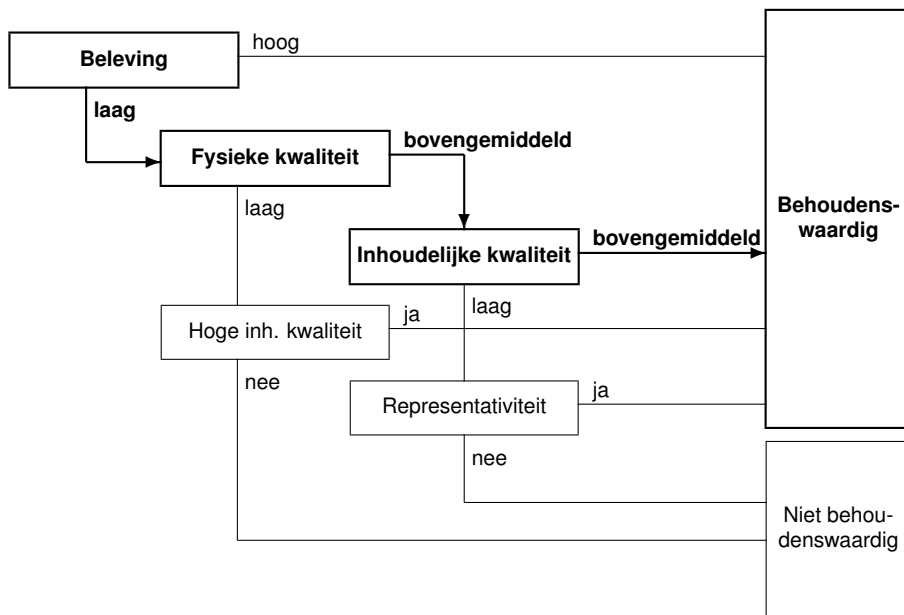
Het oostelijke deel krijgt een hoge waardering, het westelijke deel krijgt een lage waardering.

4 Waardering volgens KNA 3.1

Hieronder wordt de waardering gegeven van de resultaten volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening wordt gehouden is te vinden in bijlage 1. De volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, is te vinden op de website van SIKB (www.sikb.nl), onder 'Archeologie, KNA 3.1, H3 Inventariserend veldonderzoek, Waarderen (VS07)'.

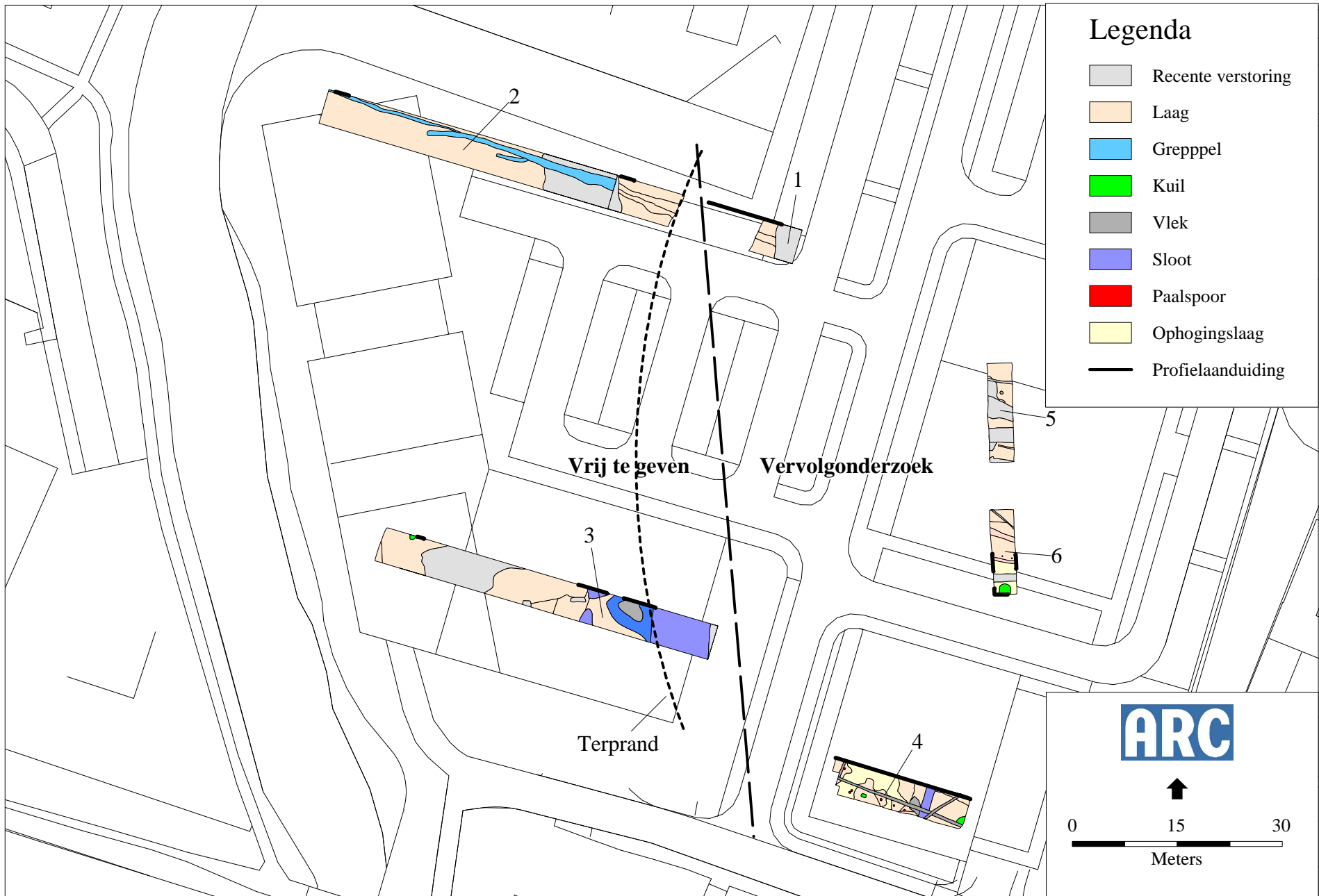
<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	1	De terprand is niet meer duidelijk zichtbaar als landschapselement
herinneringswaarde	–	
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaafheid	2	Ondanks de terpafgraving in de 19e eeuw is een deel van de terplagen en sporen nog aanwezig
conservering	3	Daar waar de terp nog aanwezig is, zijn de de sporen en mobilia goed geconserveerd, waaronder ook hout en botanische resten
aardewerk	–	
verbrand bot	–	
onverbrand bot	–	
botanie	–	
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	2	Er zijn Meerdere terpen in de omgeving aanwezig

informatiewaarde	3	De terp is deel van een serie van drie terpen, waar tot op heden nog geen volledig archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden
ensemblewaarde	3	
representativiteit	3	Het oostelijke deel van het terrein kan belangrijke gegevens opleveren met betrekking tot de vroegste geschiedenis van Dronrijp

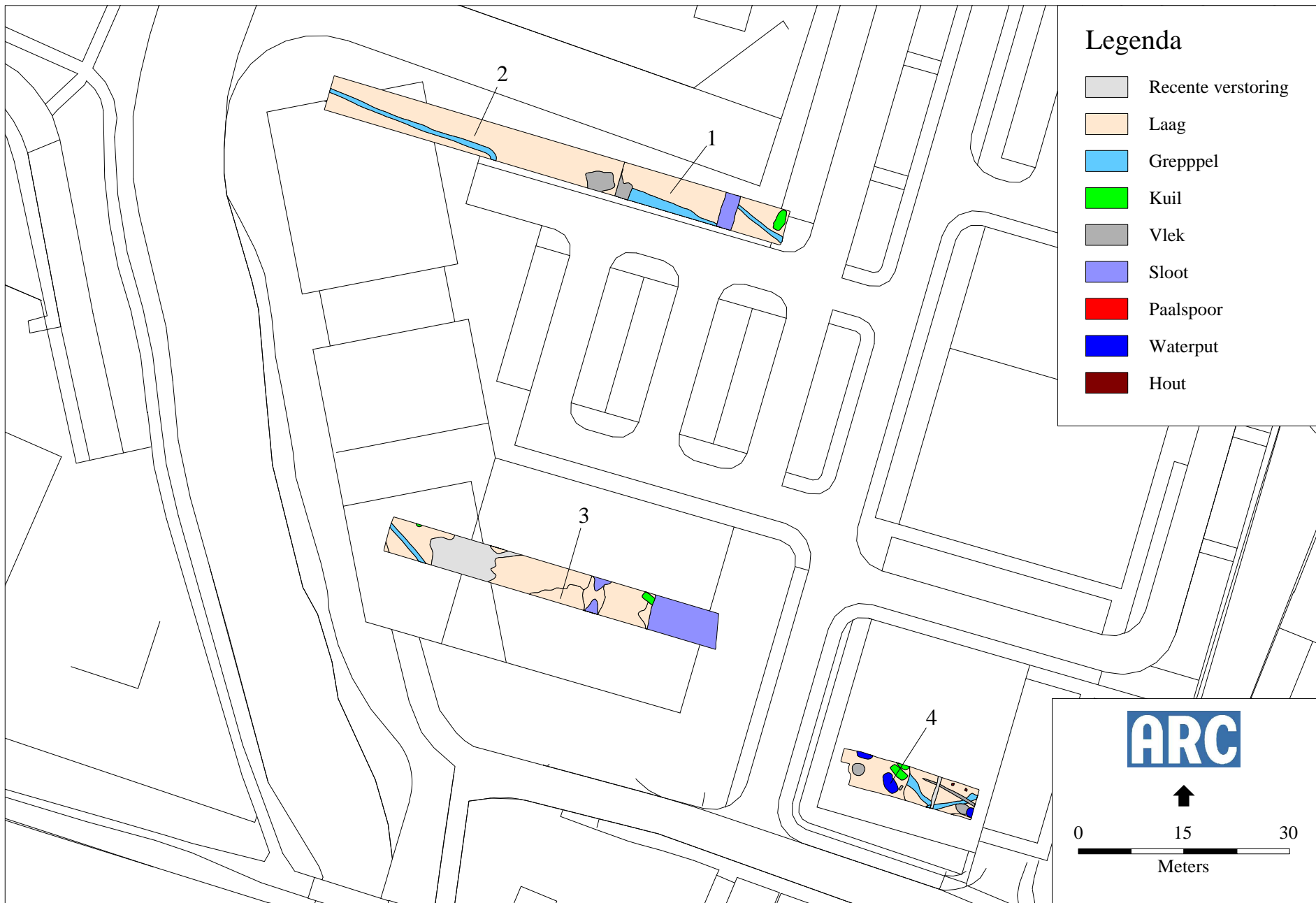

5 Aanbeveling

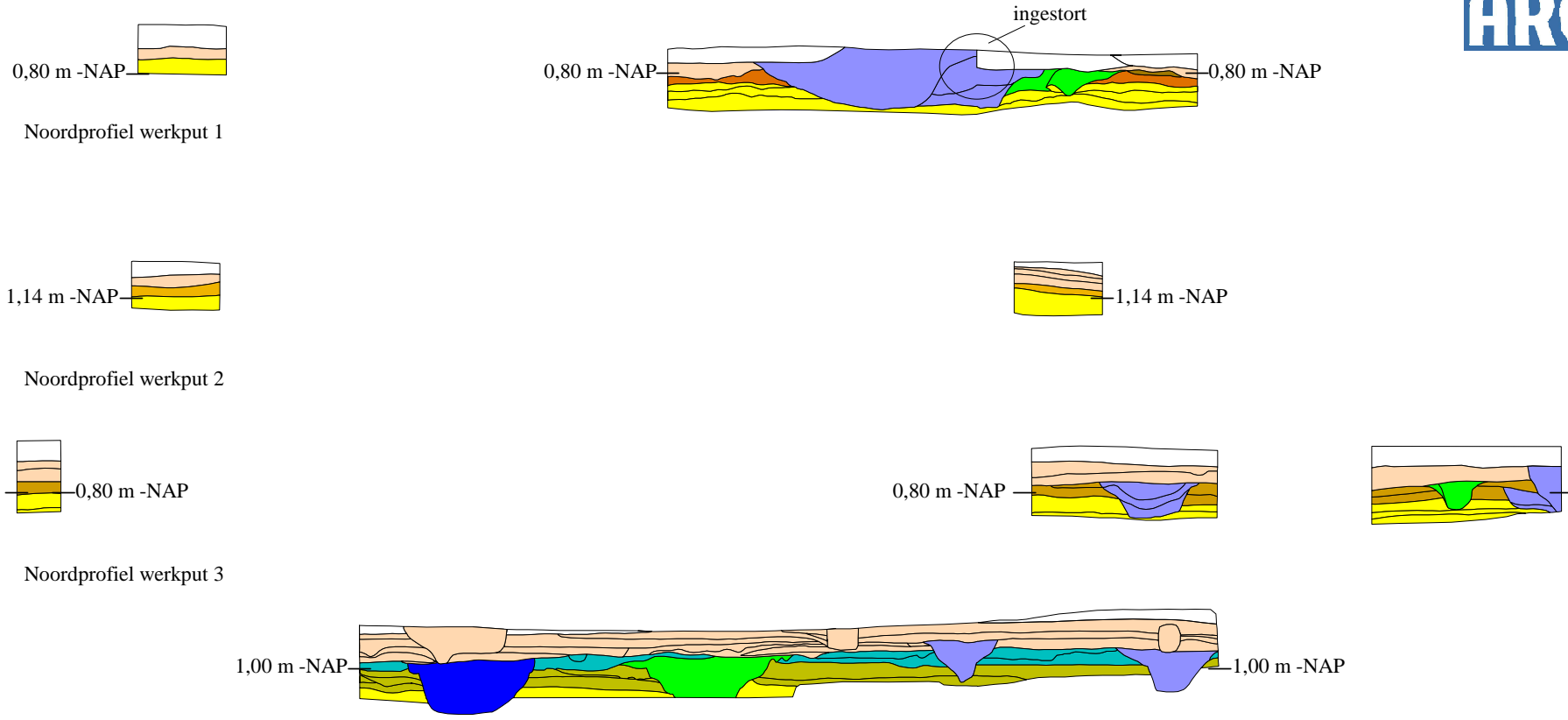
Op basis van de bij het proefsleuvenonderzoek verkregen gegevens is de onderzoekslocatie gewaardeerd met behulp van de scoretabel en het beslissingsdiagram van de KNA. Gezien het geringe aantal vondsten en sporen en de relatief recente bodemversturende activiteiten wordt aanbevolen het westelijke deel van het onderzoeksgebied vrij te geven. Het oostelijke deel is echter gewaardeerd als behoudenswaardig.

Afbeelding 4 De werkputten met de sporen van vlak 1. De topografie geeft de toekomstige situatie weer. Kaart: B. Schomaker.

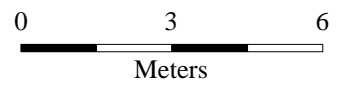

Afbeelding 5 De werkputten met de sporen van vlak 2. De topografie geeft de toekomstige situatie weer. Kaart: B. Schomaker.

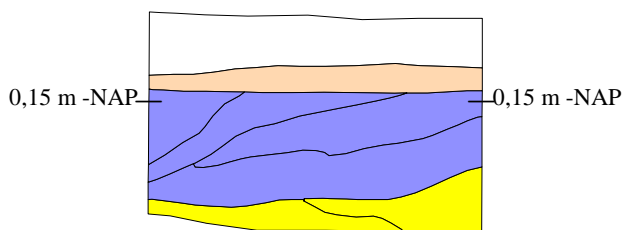

Legenda

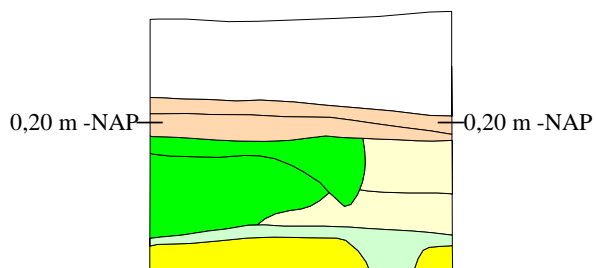
Bouwvoor	Akkerlaag	Terplaag, datering onbekend
Nieuwe Tijd	Waterput	Natuurlijke ondergrond
Laat Romeins, Vroeg Middeleeuws	Kuil	NAP-hoogte
Romeins	Sloop	

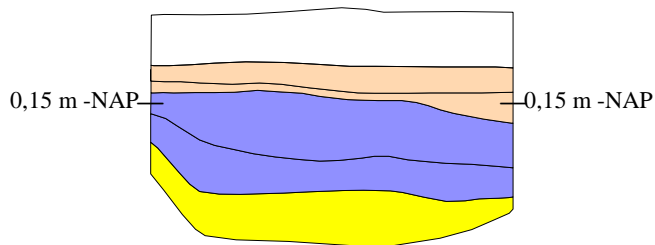
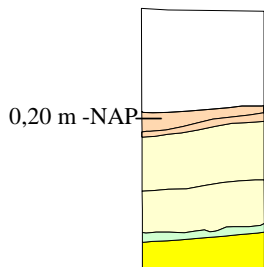
Afbeelding 6 Profielen in werkputten 1 - 4. Kaart: B. Schomaker.

Oostprofiel werkput 6

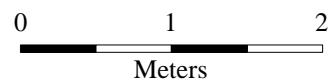
Zuidprofiel werkput 6

Westprofiel werkput 6

Legenda

- Bouwvoor
- Nieuwe Tijd
- Sloot
- Kuil
- Terp, IJzertijd/Romeins
- 1e laag op kwelder
- Natuurlijke ondergrond
- NAP-hoogte

Afbeelding 7 Profielen in werkput 6. Kaart: B. Schomaker.

Bijlage 1 Waarderingscriteria conform KNA 3.1

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur; relatie met omgeving
herinneringswaarde	–	verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaaft	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaaft sporen; ruimtelijke gaaft; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; stabiliteit van de natuurlijke omgeving
conservering	1/2/3	conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart
informatiewaarde	1/2/3	opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio; recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, ROB of anderen
ensemblewaarde	1/2/3	synchrone context: voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachrone context: voorkomen van monumenten uit opeenvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context: fysisch- en historisch-geografische gaaft van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
representativiteit	–	kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart